

INTERNATIONAL JOURNAL OF FIELD EDUCATION

Investigation of the Relationship Between Teachers' Communication Skills and Reflective Thinking Tendencies in Terms of Some Variables

Mustafa KUTLU¹

*Ministry of Education
0000-0002-4574-9168*

Prof. Dr. İjlal OCAK

*Afyon Kocatepe University, Faculty of Education
0000-0001-6976-5747*

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the relationship between teachers' communication skills and reflective thinking dispositions. General and correlational survey model, which is one of the quantitative research methods, was used in the study. The sample of the study consists of 279 teachers working in various branches in Afyonkarahisar and determined by the random sampling method. Communication Skills Scale (İBÖ) developed by Tuncer and Bayat (2008) and Reflective Thinking Tendency Scale (YANDE) developed by Semerci (2007) were used as data collection tools. It is seen that teachers find the items in IBO appropriate and agree with the items in YANDE. There is a significant difference in the communication skills of teachers according to the variables of the place they were born and grew up and their level of following social media. On the other hand, there is a significant difference in reflective thinking tendencies according to the variables of gender, personal education or not, and place of duty. It was determined that there is a significant relationship between teachers' reflective thinking tendencies and communication skills, and that communication skills are meaningful predictors of reflective thinking tendencies.

Key Words: Teacher, communication, reflective thinking

ARTICLE INFO

Received: 01.09.2020

Published online:
31.12.2020

---

¹Corresponding author:

*Master Student
mustafakutlu@windowslive.com
0530 931 48 60
0272 341 20 10*

Öğretmenlerin İletişim Becerileri ve Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Mustafa KUTLU¹

*Milli Eğitim Bakanlığı
0000-0002-4574-9168*

Prof. Dr. İjlal OCAK

*Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
0000-0001-6976-5747*

ÖZET

MAKALE BİLGİSİ

Araştırmanın amacı, öğretmenlerin iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Afyonkarahisar'da çeşitli branşlarda görev yapan ve basit (rastgele) seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiş 279 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak Tuncer ve Bayat (2008) tarafından geliştirilen İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) ve Semerci (2007) tarafından geliştirilen Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği (YANDE) kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin İBÖ'de yer alan maddeleri uygun buldukları ve YANDE'de yer alan maddelere katıldıkları görülmüştür. Öğretmenlerin iletişim becerilerinde, doğup büyüdüğü yer ve sosyal medya takip düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Diğer yandan, yansıtıcı düşünme eğilimlerinde ise cinsiyet, kişisel eğitim alıp almadıkları ve görev yeri değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmuştur. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve iletişim becerilerinin yansıtıcı düşünme eğiliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, iletişim, yansıtıcı düşünme

Alınma

Tarihi:01.09.2020

Çevrimiçi yayınlanma

tarihi:31.12.2020

---

¹Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

Yüksek Lisans Öğrencisi

mustafakutlu@windowslive.com

0530 931 48 60

0272 341 20 10

Giriş

İletişim, kişiler arasında yer alan düşünce ve duygu alışverişini dile getiren terim olarak kullanılmaktadır (Açıkgöz-Ağca ve Yıldız, 2009). İletişim süresince de insanın hem kendi özgürlüğünü ve haklarını koruması hem de diğer insanların özgürlüklerine ve haklarına saygı duyması beklenmektedir (Fidan ve Küçükali, 2014). Etkili iletişim becerileri, öğretmenin hem mesleki ve hem de kişisel özellikleri açısından önemli bir yere sahiptir. Çünkü öğrenme süreci, en genel manasıyla bir iletişim sürecidir. Bu nedenle öğretmenlerin, etkili iletişim becerilerine ve doyurucu bir iletişim anlayışına sahip olması gerekmektedir. Öğretmen ile öğrenci arasında her gün etkili bir iletişim kurulur. Sınıf iletişiminde uygun ve uygun olmayan davranışlarla ilgili sözlü ve sözsüz iletiler ile beden dili sık kullanılır. Etkili sınıf yönetimi ancak etkili sınıf iletişimi ile mümkündür (Köktaş, 2003). Okulda iletişimin etkin olarak devam edebilmesi öğretmen ve öğrenciler arasındaki sağlam iletişim bağının kurulmasına bağlıdır. Bu nedenle, okulda gereken iletişim ortamı sağlanmalıdır (Bolat, 1996).

Öğretmen, çağdaş, öğretme kadar insana değer veren, kendisi ve çevresi ile etkili iletişim kurabilen, karşılaştığı problemleri çözeabilen, gücü ve özgüveni gelişmiş bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşıyan insandır (Ocak ve Erşen, 2015). Eğitimde iletişim sürecinin işleyişinde öğretmen ve öğrenciler bazen kaynak, bazen de alıcıdırlar (Açıkgöz-Ağca ve Yıldız, 2009). Bu bakımdan öğrencileri ile etkili iletişim kurabilen öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Ayrıca öğrenci ve öğretmen arasında etkili iletişimin gerçekleşmesi her iki taraf için de istenilen bir durum olup, eğitim açısından özel bir önem taşımaktadır (Ocak ve Erşen, 2015).

Sağlıklı bir iletişim kurma becerisi, öğretmenin öğrenci üzerindeki etkisini artıran önemli faktörlerden birisidir (Dilekmen, Başçı ve Bektaş, 2008). Bilgi toplumunu oluşturacak olan bireylerin yetişmesi de ancak eğitim sistemlerinin en önemli öğelerinden biri olan nitelikli öğretmenler ile sağlanabilir. Nitelikli öğretmenin sahip olması gereken en temel özelliklerinden birinin de etkili iletişim kurabilme özelliği olduğu görülmektedir (Çuhadar, Özgür, Akgün ve Gündüz, 2014).

Yansıtıcı düşünme de, iletişim becerileri gibi eğitimde önemi giderek artan becerilerden biridir. Yansıtıcı düşünme, herhangi bir inancın veya bilginin, kanıtlar ışığında inceden inceye sürekli, kesin bir şekilde incelenmesidir (Demiralp, 2010). Mantıklı seçimler yapma ve bu seçimlerin sorumluluğunu alma becerisi olarak tanımlanan yansıtıcı düşünme birçok öğretmen eğitimi programının anahtar kavramı olarak görülmüştür (Köksal ve Demirel, 2008). Yansıtıcı düşünme, örtük olan öğrenme alışkanlıklarını ortaya çıkarmaya, eleştirel düşünme gibi üst düzey düşünme becerisi geliştirmeye, karşılaşılan problemlere strateji geliştirmeye ve teknik boyutta yapılan işe yönelik iyileştirme süreci geliştirmeye yardımcı olacak bir beceridir (Kızılkaya ve Aşkar, 2009). Öğrenmede yansıtıcı yaklaşım aslında yeni değildir. Bu konuda ilk düşünceler Sokrates'e kadar dayandırılmaktadır. Nitekim Sokrates "sorgulanmamış hayatın yaşamaya değer olmadığını" belirtmiştir (Brickhouse ve Smith, 1996'dan akt. Tan ve Goh, 2008).

Yansıtma, öğretmenlerin bir konuyu açıklarken kendi düşüncelerini, tutumlarını ve yeteneklerini ortaya koymasıdır (Gagnon and Collay, 2001, 29-50, Akt. Semerci, 2007). Yansıtıcı düşünme kavramı, temelde Dewey' in düşünmeye ilişkin tanımlamaları ile şekillenen bir kavramdır (Keskinlikç-Yumuşak, 2015). Yansıtıcı düşünme kavramının oluşmasına ve gelişmesine öncülük eden Dewey "Nasıl Düşünürüz" adlı kitabında yansıtıcı

düşünmeyi, “Herhangi bir inanç ya da bilgiyi ve onun amaçladığı sonuçlara ulaşmayı destekleyen bir bilgi yapısını aktif, kararlı ve dikkatli bir şekilde düşünmenin oluşturulmasıdır” şeklinde tanımlamıştır (Semerci, 2007). Yansıtıcı düşünmenin öğretmenlerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahip olmasının nedeni, hizmet öncesinde öğretmenlere “öğretmen gibi düşünmeyi” birçok yolla öğretip, öğretmenlerin bunları yansıtmasını sağlamasıdır (Jay ve Johnson, 2002).

Dewey’in çalışmalarında ve sonraki yorumlarında yansıtma hakkında dört anahtar konu ortaya çıkmaktadır. Yansıtmanın eylem hakkında düşünme süreci ile sınırlı olup olmadığı; yaygın ve sistematik olarak yer alıp almadığı; problem merkezli olup olmadığı ve çözümlerin tarihi, kültürel ve politik değer ya da inançların daha geniş olarak nasıl göz önüne alınacağı ile ilgilidir (Hatton ve Smith 1995).

Yansıtıcı olmak demek, kişinin yalnızca kendi öğrenme-düşünme yaklaşımlarının (bilgi ötesi) üzerinde düşünmeleri değil; aynı zamanda ne yaptıklarını, ne yapmakta olduklarını ve ne yapacaklarını da anlamlandırmak zorunda oldukları anlamına gelir. Ayrıca yansıtıcı düşünme, durup geleceğe yönelmeyi, geçmişteki tecrübeleri anımsamayı, bu tecrübeler ve düşünceler arasında yeni bir zeminde geçmiş, şimdi veya gelecek arasında bağlantı kurmayı sağlar (Tan ve Goh, 2008). Yansıtıcı düşünme becerilerine sahip ve karşılaştığı sorunları çözebilen bireylerin yetiştirilebilmesinde yansıtıcı öğrenme ve dolayısıyla yansıtıcı öğretim büyük öneme sahiptir (Duban ve Yelken, 2010).

Yansıtıcı düşünme, birçok becerinin de gelişimini desteklemektedir. Elmalı ve Kıyıcı (2018)’nin çalışmalarına göre üst düzey düşünme becerilerinin gelişimi öğretmenin yansıtıcı düşünme becerileri ve uygulamadaki işlevselliğiyle doğrudan ilişkilidir. Öğretmenin etkili iletişim becerileri ve iletişimin niteliği, öğrencilerin tam öğrenme gerçekleştirmelerini, böylece öğrencilerde yansıtıcı düşünme becerilerinin de gelişimine katkı sağlamaktadır (Elmalı ve Kıyıcı, 2018). 21. yüzyıl bireyinin başarılı olabilmesi için; problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerine sahip, yansıtıcı ve yaratıcı düşünebilen ve etkili iletişim kurabilen birey olması beklenmektedir (Eryılmaz ve Uluyol, 2015). Dolayısıyla yansıtıcı düşünme ve iletişim becerilerinin doğrudan ilişkili olduğu görülmektedir.

Araştırmanın amacı, öğretmenlerin iletişim becerileri ve yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu genel amaca bağlı olarak, bu ilişkinin mesleki kıdem, cinsiyet, branş, mezun olunan okul türü, herhangi bir kişisel eğitime katılma durumu, görev yapılan yerleşim yeri, doğduğu ve büyüdüğü yer ve iletişim becerileri ve yansıtıcı düşünme eğilimleri gibi konularla ilgili sosyal medya takip düzeyi değişkenlerine bağlı olarak değişip değişmediğini belirlemektir.

Çalışmanın problemini “Öğretmenlerin iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında ilişki var mıdır?” sorusu oluşturmaktadır. Bu ana problem bağlamında aşağıda belirtilen alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Öğretmenlerin iletişim becerileri ne düzeydedir?
2. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeyleri ile;
  - a. Mesleki kıdem,
  - b. Cinsiyet,
  - c. Branş,
  - d. Mezun olunan okul türü,
  - e. Herhangi bir kişisel eğitime katılma durumu,
  - f. Görev yapılan yerleşim yeri,
  - g. Doğduğu ve büyüdüğü yer,

- h. İletişim becerileri ile ilgili sosyal medya takip düzeyi değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?
3. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi ne düzeydedir?
4. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyi ile;
  - a. Mesleki kıdem,
  - b. Cinsiyet,
  - c. Branş,
  - d. Mezun olunan okul türü,
  - e. Herhangi bir kişisel eğitime katılma durumu,
  - f. Görev yapılan yerleşim yeri,
  - g. Doğduğu ve büyüdüğü yer,
  - h. İletişim becerileri ile ilgili sosyal medya takip düzeyi değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?
5. İletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında ilişki var mıdır ve iletişim becerileri yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yordayıcısı mıdır?

Yöntem

Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden genel ve ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Kıncal, 2014). İlişkisel tarama modeli ise iki veya daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir. Bu tür bir düzenlemede, aralarında ilişki aranacak değişkenler ilişkisel bir çözümlenmeye olanak verecek şekilde ayrı ayrı sembolleştirilir (Karasar, 2015). Bu çalışmada *iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimi* olmak üzere iki değişkenden hareket edilmiştir.

Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini Afyonkarahisar’da görev yapan tüm öğretmenler; örneklemini ise Afyonkarahisar’da görev yapan Fen Bilgisi, İngilizce, Sosyal Bilgiler, İlköğretim Matematik, Sınıf ve Türkçe öğretmenlerinden oluşan 279 öğretmen oluşturmaktadır. Örneklem, seçkisiz örneklem yöntemlerinden basit (rastgele) seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenmiştir. Seçkisizlik ya da yansızlık olarak da bilinen rastlantısallık örneklem açısından araştırma evrenindeki her bir ögenin ya da birimin örnekleme girme olasılıklarının eşit olması durumudur (Gürbüz ve Şahin, 2016). Örneklemde yer alan öğretmenlerin belirlenen değişkenlere göre dağılımlarına aşağıda yer verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Örneklemde Yer Alan Öğretmenlerin Belirlenen Değişkenlere Göre Dağılımları

Mesleki Kıdem	f	%
1-5 Yıl	43	15,4
6-10 Yıl	93	33,3
11-15 Yıl	61	21,9
16-20 Yıl	23	8,2
20 Yıl ve üzeri	59	21,1
	279	100
Cinsiyet	f	%
Kadın	140	50,2

Erkek	139	49,8
	279	100
<i>Branş</i>	f	%
Fen Bilgisi	20	7,2
İngilizce	23	8,2
Sosyal Bilgiler	19	6,8
İlköğr. Mat.	37	13,3
Sınıf Öğretmeni	158	56,6
Türkçe	22	7,9
	279	100
<i>Mezun Olunan Okul Türü</i>	f	%
Ön lisans	14	5,0
Eğitim Fakültesi	243	87,1
Fen Edeb. Fak.	11	3,9
Diğer	11	3,9
	279	100
<i>Kişisel Eğitim</i>	f	%
Evet	194	69,5
Hayır	85	30,5
	279	100
<i>Görev Yeri</i>	f	%
Köy-Kasaba	76	27,2
İlçe Merkezi	101	36,2
İl Merkezi	102	36,6
	279	100
<i>Doğup Büyüdüğü Yer</i>	f	%
Köy-Kasaba	50	17,9
İlçe Merkezi	101	36,2
İl Merkezi	128	45,9
	279	100
<i>Sosyal Medya Düzeyi</i>	f	%
Sürekli	79	28,3
Ara sıra	179	64,2
Hiç	21	7,5
	279	100

Öğretmenlerin cinsiyet dağılımı birbirine çok yakındır. Mesleki kıdem dağılımlarına bakıldığında, 6-10 yıl hizmet süresi olan öğretmenlerin örneklemin üçte birini oluşturduğu görülmektedir. Branş dağılımlarında ise örneklemin Sınıf Öğretmeni (%56,6) ağırlıklı olduğu dikkat çekmektedir. Örnekleme yer alan öğretmenlerin çok büyük bir çoğunluğu (%87,1) eğitim fakültesi mezunudur. Öğretmenlerin %69,5'i iletişim becerileri ya da farklı bir konuda kişisel gelişim eğitimi aldığını beyan etmiştir. Görev yeri dağılımları (köy, ilçe ve il) birbirine çok yakındır. Doğup büyüdüğü yer ile ilgili, ağırlık il merkezi (%45,9) şeklinde beyanda bulunmuştur. Konuyla ilgili sosyal medya takip düzeyi sorulan öğretmenlerden, 179 öğretmen “ara sıra takip ediyorum” şeklinde kişisel bilgi formuna cevap vermişlerdir (Tablo 1).

Veri Toplama Araçları

İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ): Araştırmada, Tuncer ve Bayat (2008), tarafından geliştirilen 18'si olumsuz, 18'i olumlu olmak üzere 36 maddeden oluşan İletişim Becerileri Ölçeği (İBÖ) kullanılmıştır. Bu ölçekte 6 faktöre verilen temalar; uyum yeteneği (esnek olabilme), konuşmaya karşı olan alaka, konuşmayı idare etme, empati, etkililik ve uygunluktur. Ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı 0,813'dür (Tuncer, 2008). Bu araştırmada ise Cronbach Alpha kat sayısı ise 0,817 olarak tespit edilmiştir.

Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği (YANDE): Araştırmada, Semerci (2007), tarafından geliştirilen 20'si olumsuz, 15'i olumlu olmak üzere 35 maddeden oluşan Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçekte 7 faktöre verilen temalar; sürekli ve amaçlı düşünme, açık fikirlilik, sorgulayıcı ve etkili öğretim, öğretim sorumluluğu ve bilimsellik, araştırmacı, öngörülü ve içten olma, mesleğe bakıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısı 0,908'dir (Semerci, 2007). Bu araştırmada ise Cronbach Alpha kat sayısı ise 0,925 olarak bulunmuştur.

Kişisel Bilgi Formu: Geliştirilen Kişisel Bilgi Formunda öğretmenlere yönelik mesleki kıdem, cinsiyet, branş, mezun olunan okul türü, herhangi bir kişisel eğitime katılıp katılmaması, görev yapılan yerleşim yeri, doğduğu ve büyüdüğü yer ve iletişim becerileri ve yansıtıcı düşünme eğilimi konularında sosyal medya takip düzeyi ile ilgili sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde, öğretmenlerin verdikleri cevapların puanlarını hesaplamak amacıyla ölçekte yer alan maddeler; 4.20-5.00 "Tamamen Uygun" ve "Tamamen katılıyorum", 3.40-4.19 "Oldukça Uygun" ve "Çoğunlukla Katılıyorum", 2-60-3.39 "Kararsızım" ve "Kısmen Katılıyorum", 1.80- 2.59 "Uygun Değil" ve "Çoğunlukla Katılmıyorum", 1-1.79 "Hiç Uygun Değil" ve "Hiç Katılmıyorum" aralıkları temel alınarak yorumlanmıştır.

Araştırmanın analizleri öncesinde her iki ölçek için de normallik testleri uygulanmıştır. İletişim Becerileri Ölçeğinin dağılımı normal (sig. 0.131 $p>0.05$) iken; Yansıtıcı Düşünme Eğilimi ölçeğinin dağılımı normal değildir (sig. 0.000 $p<0.05$). Öğretmenlerin iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkiyi saptamayı amaçladığından istatistik tekniklerinden Pearson Korelasyon ve Basit Doğrusal Regresyon analizleri yapılmıştır. İletişim becerileri ve yansıtıcı düşünme düzeyleri ile ilgili ortalamalar, frekanslar, yüzdeler ve standart sapmalar hesaplanmış, bununla birlikte öğretmenlerin iletişim becerilerinde mesleki kıdem, cinsiyet, branş, mezun olunan okul türü, kişisel eğitim alıp almaması, görev yeri, doğup büyüdüğü yer ve sosyal medya takip düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için t-testi ile Tek Yönlü Varyans Analizinden (ANOVA) ve öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde bu değişkenler açısından farklılık olup olmadığını belirlemek için de Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır (Can, 2018).

Bulgular

Bu bölümde öğretmenlerin "İletişim Becerileri" ile "Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri" ve bunların mesleki kıdem, cinsiyet, branş, mezun olunan okul türü, kişisel eğitim alıp almaması, görev yapılan yer, doğup büyüdüğü yer ve sosyal medya takip düzeyleri değişkenlerine göre

durumları analiz edilmiş; ayrıca öğretmenlerin İletişim Becerileri ile Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiş, birbirlerinin yordayıcısı olup olmadıkları analiz edilmiş ve bulgular tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır. Bulgular araştırmanın problemlerine göre sunulmuştur.

1. Öğretmenlerin iletişim becerileri ne düzeydedir?

Öğretmenlerin iletişim becerilerinin dağılımı aşağıda sunulmuştur (Tablo 2).

Tablo 2. Öğretmenlerin İletişim Becerilerine Yönelik Dağılım

Madde No	Maddeler		1	2	3	4	5	X	Görüş Düzeyi
1	<i>Tartışmalarda konu hakkında bir fikrim olduğunda her zaman söz alıp düşüncemi söylerim.</i>	f	1	9	29	162	78	4,10	Oldukça Uygun
		%	0,4	3,2	10,4	58,1	28		
2	<i>Kendim ile ilgili şeyleri/konuları başkalarına anlatmaktan çekinmem.</i>	f	7	50	51	107	64	3,61	Oldukça Uygun
		%	2,5	17,9	18,3	38,4	22,9		
3	<i>Karşımdaki kırılacaksa bile ben yine sözümü söylerim.</i>	f	25	77	56	101	20	3,05	Kararsızım
		%	9,0	27,6	20,1	36,2	7,2		
4	<i>Biriyle konuşurken kendimi onun yerine koymaya çalışırım.</i>	f	0	4	18	124	133	4,38	Tamamen Uygun
		%	0	1,4	6,5	44,4	47,7		
5	<i>Ne demek istediğimi herkese rahatlıkla anlatabiliyorum.</i>	f	0	2	37	149	91	4,17	Oldukça Uygun
		%	0	0,7	13,3	53,4	32,6		
6	<i>Konuşurken bazen kendimi kaybediyorum.</i>	f	21	36	54	95	73	3,58	Oldukça Uygun
		%	7,5	12,9	19,4	34,1	26,2		
7	<i>Hatalarımı ve yanlışlarımı kabul etmekten hiçbir zaman çekinmem.</i>	f	5	14	27	103	130	4,21	Tamamen Uygun
		%	1,8	5,0	9,7	36,9	46,6		
8	<i>Konuşurken anlamadığım bir noktayı mutlaka sorarım.</i>	f	0	6	27	133	113	4,26	Tamamen Uygun
		%	0	2,2	9,7	47,7	40,5		
9	<i>Gelenekçi bir insanım, kolay kolay fikrimi değiştirmem.</i>	f	16	46	25	114	78	3,68	Oldukça Uygun
		%	5,7	16,5	9,0	40,9	28,0		
10	<i>Bazı zamanlar insanları kırdığının farkında bile olmuyorum.</i>	f	12	22	50	118	77	3,81	Oldukça Uygun
		%	4,3	7,9	17,9	42,3	27,6		
11	<i>Beklentilerimi kolaylıkla ifade ederim.</i>	f	2	13	32	146	86	4,07	Oldukça Uygun
		%	0,7	4,7	11,5	52,3	30,8		
12	<i>Her zaman ölçülü ve uygun davranırım.</i>	f	0	8	19	155	97	4,22	Tamamen Uygun
		%	0	2,9	6,8	55,6	34,8		
13	<i>Diğerlerinin hedefleri</i>	f	33	35	42	99	70	3,49	Oldukça

	<i>beni çok ilgilendirmez.</i>	%	11,8	12,5	15,1	35,5	25,1		Uygun
14	<i>Sorulara verdiğim cevaplar herkes tarafından rahatlıkla anlaşılır.</i>	f %	1 0,4	8 2,9	29 10,4	152 54,5	89 31,9	4,14	Oldukça Uygun
15	<i>Konuşurken ipler her zaman benim elimdedir.</i>	f %	18 6,5	61 21,9	109 39,1	70 25,1	21 7,5	3,05	Kararsızım
16	<i>İnsanlar onlara yardım ettiğimin farkında olmuyorlar.</i>	f %	21 7,5	42 15,1	88 31,5	93 33,3	35 12,5	3,28	Kararsızım
17	<i>Bazen konuşmalarımın amacına ulaşmadığını fark ediyorum.</i>	f %	11 3,9	63 22,6	88 31,5	92 33,0	25 9,0	3,20	Kararsızım
18	<i>Bazı insanlara nasıl davranacağımı bilemiyorum.</i>	f %	25 9,0	71 25,4	92 33,0	56 20,1	35 12,5	3,02	Kararsızım
19	<i>Duygu ve düşüncelerimi açıklarken çok uzun konuşmak zorunda kalıyorum.</i>	f %	28 10,0	53 19,0	78 28,0	100 35,8	20 7,2	3,11	Kararsızım
20	<i>Eğer bir sorunun cevabını biliyorsam, sorunun bitmesini beklemem.</i>	f %	25 9,0	61 21,9	27 9,7	107 38,4	59 21,1	3,41	Oldukça Uygun
21	<i>Konuşmalarım amaçlarımın dışına çıkmaz.</i>	f %	4 1,4	16 5,7	51 18,3	131 47,0	77 27,6	3,94	Oldukça Uygun
22	<i>Yaptığım iş konusunda, konuşulanlar ne kadar teknik olursa olsun anlarım.</i>	f %	4 1,4	27 9,7	68 24,4	118 42,3	62 22,2	3,74	Oldukça Uygun
23	<i>Amaçlarımı anlatmakta zorluk çekiyorum.</i>	f %	7 2,5	37 13,3	42 15,1	113 40,5	80 28,7	3,80	Oldukça Uygun
24	<i>Ne zaman ve nasıl konuşacağımı çok iyi bilirim.</i>	f %	5 1,8	3 1,1	28 10,0	151 54,1	92 33,0	4,15	Oldukça Uygun
25	<i>Fikirlerimi tam olarak doğru bir şekilde anlatamıyorum.</i>	f %	5 1,8	27 9,7	45 16,1	129 46,2	73 26,2	3,85	Oldukça Uygun
26	<i>Konuya ilgisiz olsam da dinliyormuş gibi yaparım.</i>	f %	27 9,7	78 28,0	58 20,8	89 31,9	27 9,7	3,04	Kararsızım
27	<i>Her türlü duruma rahatlıkla uyum sağlarım.</i>	f %	2 0,7	13 4,7	46 16,5	122 43,7	96 34,4	4,06	Oldukça Uygun
28	<i>Bazı zamanlarda insanların davranışlarına anlam veremiyorum.</i>	f %	68 24,4	140 50,2	41 14,7	23 8,2	7 2,5	2,14	Uygun Değil
29	<i>Çevremdekileri rahatlıkla</i>	f	2	30	95	102	50	3,60	Oldukça

	<i>etkileyebilirim</i>	%	0,7	10,8	34,1	36,6	17,9		Uygun
30	<i>Nedenini bilmiyorum ama bazı hareketlerimin insanlar tarafından hoş karşılanmadığını düşünüyorum.</i>	f	8	51	54	104	62	3,58	Oldukça Uygun
		%	2,9	18,3	19,4	37,3	22,2		
31	<i>Arkadaşlarım tartışma vb. durumlarda yatıştırıcı/uzlaştırıcı olduğumu söylerler.</i>	f	3	22	53	126	75	3,89	Oldukça Uygun
		%	1,1	7,9	19,0	45,2	26,9		
32	<i>Beni eleştirenlerin beni anlamadıklarını düşünüyorum.</i>	f	41	65	83	61	29	2,90	Kararsızım
		%	14,7	23,3	29,7	21,9	10,4		
33	<i>Bence bir kişiyi kırmadan ona “hayır” demek mümkün.</i>	f	4	10	23	117	125	4,25	Tamamen Uygun
		%	1,4	3,6	8,2	41,9	44,8		
34	<i>Çevremdekilerle zevklerimiz uyuşur.</i>	f	3	26	73	132	45	3,68	Oldukça Uygun
		%	1,1	9,3	26,2	47,3	16,1		
35	<i>İsteklerimi rahatlıkla ve etkili bir biçimde karşımdakine aktaramıyorum.</i>	f	32	48	35	106	58	3,39	Kararsızım
		%	11,5	17,2	12,5	38,0	20,8		
36	<i>Her zaman ölçülü konuşmaya özen gösteririm.</i>	f	3	4	19	140	113	4,28	Tamamen Uygun
		%	1,1	1,4	6,8	50,2	40,5		

Öğretmenlerin iletişim becerileri ölçeğinde yer alan maddeleri uygun buldukları söylenebilir. Öğretmenlerin en çok 4.38 ortalama ile “*Biriyle konuşurken kendimi onun yerine koymaya çalışırım*” maddesini tamamen uygun, “*Bazı zamanlarda insanların davranışlarına anlam veremiyorum*” maddesini ise 2.14 ortalama ile uygun değil şeklinde cevapladıkları görülmektedir (Tablo 2).

2.a. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumlarına göre iletişim becerilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 3).

Tablo 3. *Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumlarına Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Mesleki Kıdem	N	$\bar{x}$	Min.	Max.	F	p.
1-5 Yıl	43	3,58	2,86	4,31		
6-10 Yıl	93	3,64	2,94	4,67		
11-15 Yıl	61	3,64	2,72	4,56	2,023	0,092*
16-20 Yıl	23	3,78	3,14	4,42		
20 ve üzeri	59	3,75	2,94	4,67		

*p>0.05

16-20 yıl mesleki kıdemi bulunan öğretmenlerin, iletişim becerilerinin ($\bar{X}=3,78$) diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Tablo 3).

2.b. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre iletişim becerilerine ilişkin t -testi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 4).

Tablo 4. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre İletişim Becerilerine İlişkin T -Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Std. Deviation	Std. Mean	F	p.
Kadın	140	3,69	,32150	,02717	1,131	0,259*
Erkek	139	3,64	,40845	,03464		

* $p>0,05$

Öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Kadın öğretmenlerin iletişim becerileri ($\bar{X}=3,69$) ile erkek öğretmenlerin iletişim becerileri ($\bar{X}=3,64$) birbirine çok yakındır (Tablo 4).

2.c. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; branş değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin branşlarına göre iletişim becerilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 5).

Tablo 5. Öğretmenlerin Branşlarına Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Branş	N	$\bar{X}$	Min.	Max.	F	p.
Fen Bilgisi	20	3,74	3,19	4,36	1,422	0,216*
İngilizce	23	3,73	3,11	4,67		
Sosyal Bil.	19	3,74	3,36	4,53		
İlköğ. Mat.	37	3,54	2,86	4,03		
Sınıf	158	3,68	2,72	4,67		
Türkçe	22	3,62	3,08	4,56		

* $p>0.05$

Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin iletişim becerilerinin ($\bar{X}=3,74$) diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde, branş değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tablo 5).

2.d. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; mezun oldukları okul türü değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre iletişim becerilerine ilişkin sonuçlar aşağıda sunulmuştur (Tablo 6).

Tablo 6. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Mezun Olunan Okul Türü	N	$\bar{x}$	Min.	Max.	F	p.
Ön lisans	14	3,57	2,94	4,58		
Eğitim F.	243	3,67	2,72	4,67	0,593	0,620*
Fen Ed. F.	11	3,62	3,11	4,67		
Diğer	11	3,75	3,39	4,31		

*p>0.05

Mezun olunan okul türüne “Diğer” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin iletişim becerileri ($\bar{X}=3,75$) diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde, mezun oldukları okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Tablo 6).

2.e. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; herhangi bir kişisel eğitime katılıp katılmaması değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin kişisel eğitim alıp almadıklarına göre iletişim becerilerine ilişkin t -testi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 7).

Tablo 7. Öğretmenlerin Kişisel Eğitim Alıp Almadıklarına Göre İletişim Becerilerine İlişkin T -Testi Sonuçları

Kişisel Eğitim	N	$\bar{x}$	Std. Deviation	Std. Mean	F	p.
Evet	194	3,69	,38522	,02766	1,405	0,161*
Hayır	85	3,62	,32102	,03482		

*p>0,05

Öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde, kişisel eğitim alıp almadıkları değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (p>0.05). Kişisel eğitim alan öğretmenlerin iletişim becerileri ($\bar{X}=3,69$) ile kişisel eğitim almayan öğretmenlerin iletişim becerileri ($\bar{X}=3,62$) birbirine çok yakındır ve anlamlı bir fark yoktur (Tablo 7).

2.f. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; görev yapılan yerleşim yeri değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yerine göre iletişim becerilerine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur (Tablo 8).

Tablo 8. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Yerine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Görev Yeri	N	$\bar{x}$	Min.	Max.	F	p.
Köy	76	3,68	2,94	4,67		
İlçe	101	3,62	2,86	4,56	1,742	0,177*
İl	102	3,71	2,72	4,58		

*p>0.05

Görev yapılan yerleşim yeri il merkezi olan öğretmenlerin iletişim becerileri ($\bar{X}=3,71$) diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde, görev yaptıkları yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmemiştir (Tablo 8).

2.g. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; doğduğu ve büyüdüğü yer değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre iletişim becerilerine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 9).

Tablo 9. Öğretmenlerin Doğup Büyüdükleri Yerleşim Yerine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Doğduğu Yer	N	$\bar{x}$	Min.	Max.	F	p.
Köy	50	3,69	3,08	4,67		
İlçe	101	3,75	2,72	4,56	4,991	0,007*
İl	128	3,60	2,86	4,67		

*p<0.05

Öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde, doğup büyüdüğü yerleşim yeri değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilmiştir (Tablo 9). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey ve Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, anlamlı farkın ilçede doğup büyüyen öğretmenler ile il merkezinde doğup büyüyen öğretmenler arasında olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenlerin iletişim becerilerinin, il merkezinde doğup büyüyen öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir (Tablo 10).

Tablo 10. Öğretmenlerin Doğup Büyüdükleri Yerleşim Yerine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tukey ve Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi Sonuçları

Test	Doğduğu Büyüdüğü Yer	N	Subset for alpha = 0.05	
			1	2
Tukey	İl Merkezi	128	3,6005	
	Köy	50	3,6994	3,6994
	İlçe Merkezi	101		3,7503
	Sig.		,199	,651
Scheffe	İl Merkezi	128	3,6005	
	Köy	50	3,6994	3,6994
	İlçe Merkezi	101		3,7503
	Sig.		,229	,677

2.h. Öğretmenlerin iletişim becerileri düzeylerinde; iletişim becerileri ile ilgili sosyal medya takip düzeyi değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin sosyal medya takip düzeyine göre iletişim becerilerine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur (Tablo 11).

Tablo 11. Öğretmenlerin Sosyal Medya Takip Düzeyine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Sosyal Medya	N	$\bar{x}$	Min.	Max.	F	p.
--------------	---	-----------	------	------	---	----

Sürekli	79	3,77	2,94	4,67		
Ara sıra	179	3,62	2,72	4,58	4,446	0,013*
Hiç	21	3,66	2,92	4,14		

*p<0.05

Öğretmenlerin iletişim beceri düzeylerinde, sosyal medya takip düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmaktadır (Tablo 11). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Tukey ve Scheffe çoklu karşılaştırma testi sonuçlarına göre, anlamlı farkın sürekli sosyal medyayı takip eden öğretmenler ile ara sıra sosyal medyayı takip eden öğretmenler arasında olduğu görülmüştür. Bu bulguya göre sürekli sosyal medyayı takip eden öğretmenlerin iletişim becerilerinin, ara sıra sosyal medyayı takip eden öğretmenlere göre daha yüksek olduğu söylenebilir (Tablo 12).

Tablo 12. Öğretmenlerin Sosyal Medya Takip Düzeyine Göre İletişim Becerilerine İlişkin Tukey ve Scheffe Çoklu Karşılaştırma Testi Sonuçları

Test	Sosyal Medya Takip Düzeyi	N	Subset for alpha = 0.05 1
Tukey	Ara sıra	179	3,6285
	Hiç	21	3,6627
	Sürekli takip ediyorum	79	3,7746
	Sig.		,135
Scheffe	Ara sıra	179	3,6285
	Hiç	21	3,6627
	Sürekli takip ediyorum	79	3,7746
	Sig.		,160

3. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi ne düzeydedir?

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin dağılımı aşağıda sunulmuştur (Tablo 13).

Tablo 13. Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerine Yönelik Dağılım

Madde No	Maddeler		1	2	3	4	5	X	Görüş Düzeyi
1	Öğrencilerimin görüşlerine değer vermem.	f %	2 0,7	10 3,6	1 0,4	29 10,4	237 84,9	4,75	Tamamen Katılıyorum
2	Kendi öğretim hedeflerimin ışığında eleştirel düşünürüm.	f %	3 1,1	6 2,2	36 12,9	144 51,6	90 32,3	4,12	Çoğunlukla Katılıyorum
3	Öğretimle ilgili diğer öğretmenlere yardımcı olurum.	f %	1 0,4	2 0,7	26 9,3	121 43,4	129 46,2	4,34	Tamamen Katılıyorum
4	Kendi öğretimimin etkililiğini değerlendirmem.	f %	5 1,8	21 7,5	22 7,9	87 31,2	144 51,6	4,23	Tamamen Katılıyorum
5	Sınıfı tartışmaya teşvik eder yönetirim.	f %	10 3,6	12 4,3	34 12,2	132 47,3	91 32,6	4,01	Çoğunlukla Katılıyorum

6	<i>Kitaptaki etkinliklerle yetinir, yenilerini oluşturmam.</i>	f %	5 1,8	10 3,6	18 6,5	75 26,9	171 61,3	4,42	Tamamen Katılıyorum
7	<i>Konu anlatırken bazı noktaları eksik bırakıp öğrencilerin bulmasını sağlarım.</i>	f %	5 1,8	12 4,3	55 19,7	128 45,9	79 28,3	3,95	Çoğunlukla Katılıyorum
8	<i>Öğretim kazanımlarını (hedef-davranışları) gözden geçirmem.</i>	f %	9 3,2	13 4,7	13 4,7	63 22,6	181 64,9	4,41	Tamamen Katılıyorum
9	<i>Öğretim uygulamalarıyla ilgili soru, tepki ve önerilere açık değilim.</i>	f %	3 1,1	8 2,9	10 3,6	60 21,5	198 71,0	4,58	Tamamen Katılıyorum
10	<i>Öğretme-öğrenme sürecindeki olaylara çok yönlü bakmam.</i>	f %	4 1,4	12 4,3	13 4,7	73 26,2	177 63,4	4,46	Tamamen Katılıyorum
11	<i>Öğrencilerimin bireysel gereksinimlerinden sorumlu değilim.</i>	f %	18 6,5	12 4,3	26 9,3	75 26,9	148 53,0	4,16	Çoğunlukla Katılıyorum
12	<i>Öğrencilerimin eğitsel etkinliklerine önem vermem.</i>	f %	4 1,4	6 2,2	4 1,4	58 20,8	207 74,2	4,64	Tamamen Katılıyorum
13	<i>Öğrencilerimin duygusal (duyuşsal) davranışlarından sorumlu değilim.</i>	f %	12 4,3	14 5,0	22 7,9	59 21,1	172 61,6	4,31	Tamamen Katılıyorum
14	<i>Yeni materyalleri ve etkinlikleri tanıtmam.</i>	f %	6 2,2	5 1,8	2 0,7	65 23,3	201 72,0	4,61	Tamamen Katılıyorum
15	<i>Dersin teorik kısımlarını kavram haritasıyla anlatmam.</i>	f %	9 3,2	5 1,8	31 11,1	78 28,0	156 55,9	4,32	Tamamen Katılıyorum
16	<i>Öğrencilerin hayallerine değer vermem.</i>	f %	2 0,7	9 3,2	1 0,4	47 16,8	220 78,9	4,70	Tamamen Katılıyorum
17	<i>İşbirliği ile öğrenmeye önem vermem.</i>	f %	1 0,4	3 1,1	11 3,9	47 16,8	217 77,8	4,71	Tamamen Katılıyorum
18	<i>Eleştirel bakış açısına sahip değilim.</i>	f %	0 0	8 2,9	9 3,2	66 23,7	196 70,3	4,61	Tamamen Katılıyorum
19	<i>Öğretimde kime, neyi, ne zaman, niçin ve nasıl yapacağımı bilirim.</i>	f %	2 0,7	5 1,8	20 7,2	135 48,4	117 41,9	4,29	Tamamen Katılıyorum
20	<i>Öğrencilerimle etkili iletişim kurmaya çalışmam.</i>	f %	8 2,9	19 6,8	4 1,4	47 16,8	201 72,0	4,48	Tamamen Katılıyorum
21	<i>Öğrencilerime uygun öğrenme materyali sunarım.</i>	f %	0 0	4 1,4	15 5,4	145 52,0	115 41,2	4,33	Tamamen Katılıyorum
22	<i>Öğrencilerin beklentilerini dikkate almam.</i>	f %	0 0	7 2,5	6 2,2	50 17,9	216 77,4	4,70	Tamamen Katılıyorum
23	<i>Yeni bir konuyu ustaca tanıtır ve anlatırım.</i>	f %	0 0	4 1,4	28 10,0	143 51,3	104 37,3	4,24	Tamamen Katılıyorum
24	<i>Öğretim ortamına ilişkin yaptığım değişikliklerin</i>	f %	1 0,4	3 1,1	13 4,7	157 56,3	105 37,6	4,30	Tamamen Katılıyorum

<i>sonuçlarını düşünürüm.</i>									
25	<i>Öğretime ilişkin problemleri algılar, tanımlar, geneller ve mesleki anlayışlarımı değiştirmek ve geliştirmek için kullanırım.</i>	f	1	6	14	148	110	4,29	Tamamen Katılıyorum
		%	0,4	2,2	5,0	53,0	39,4		
26	<i>Araştırma ruhuna sahip değilim.</i>	f	6	8	32	60	173	4,38	Tamamen Katılıyorum
		%	2,2	2,9	11,5	21,5	62,0		
27	<i>Öğretimimi objektif bir şekilde değerlendirebilirim.</i>	f	3	4	27	124	121	4,28	Tamamen Katılıyorum
		%	1,1	1,4	9,7	44,4	43,4		
28	<i>Öğretmen olarak kendimi geliştirmeye açık değilim.</i>	f	6	5	12	46	210	4,61	Tamamen Katılıyorum
		%	2,2	1,8	4,3	16,5	75,3		
29	<i>Öğretme sanatının iyi yönleriyle ilgilenirim.</i>	f	5	1	23	137	113	4,26	Tamamen Katılıyorum
		%	1,8	0,4	8,2	49,1	40,5		
30	<i>Öğrencilerimin (sınıfın ötesini) geleceği görmesine yardımcı olurum.</i>	f	0	1	19	136	123	4,37	Tamamen Katılıyorum
		%	0	0,4	6,8	48,7	44,1		
31	<i>Öğretmen olarak kendimi değerlendirmede dürüst değilim.</i>	f	4	10	22	64	179	4,45	Tamamen Katılıyorum
		%	1,4	3,6	7,9	22,9	64,2		
32	<i>Öğretim uygulamalarımla ilgili diğer arkadaşlarımla görüş alışverişinde bulunurum.</i>	f	0	4	13	102	160	4,50	Tamamen Katılıyorum
		%	0	1,4	4,7	36,6	57,3		
33	<i>Kendimi öğrencilerimin yerine koyup düşünebilirim.</i>	f	2	5	18	117	137	4,37	Tamamen Katılıyorum
		%	0,7	1,8	6,5	41,9	49,1		
34	<i>Öğretmenliği sevmiyorum.</i>	f	12	6	20	35	206	4,50	Tamamen Katılıyorum
		%	4,3	2,2	7,2	12,5	73,8		
35	<i>Öğretimimle ilgili diğer öğretmenlerin eleştirilerinden yapıcı bir şekilde yararlanırım.</i>	f	4	6	22	124	123	4,28	Tamamen Katılıyorum
		%	1,4	2,2	7,9	44,4	44,1		

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi ölçeğinde yer alan maddelere katıldıkları söylenebilir. Öğretmenlerin en çok 4.75 ortalama ile “Öğrencilerimin görüşlerine değer veririm.” maddesine tamamen katıldıkları, “Konu anlatırken bazı noktaları eksik bırakıp öğrencilerin bulmasını sağlarım.” maddesini ise 3.95 ortalama ile çoğunlukla katıldıkları görülmektedir (Tablo 13).

4.a. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; mesleki kıdem değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin mesleki kıdem durumlarına göre yansıtıcı düşünme eğilimine bulgular aşağıda sunulmuştur (Tablo 14).

Tablo 14. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Durumlarına Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	Sıra Toplamı	Ki-kare	df	p.
---------------	---	--------------	---------	----	----

1-5 Yıl	43	135,76			
6-10 Yıl	93	133,83			
11-15 Yıl	61	144,18	2,063	4	0,724*
16-20 Yıl	23	158,59			
20 ve üzeri	59	141,25			

*p>0.05

16-20 yıl mesleki kıdemi bulunan öğretmenlerin, yansıtıcı düşünme eğilimlerinin (158,59) diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tablo 14).

4.b. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin mann-whitney u testi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 15).

Tablo 15. Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ort.	Mann-Whitney	Wilcoxon W	Z	p.
Kadın	140	150,83	8214	17944	-2,251	0,024*
Erkek	139	129,09				

*p<0,05

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmektedir (p<0.05). Kadın öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri (150,83) ile erkek öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri (129,09) arasında kadın öğretmenlerin lehine anlamlı bir fark vardır (Tablo 15).

4.c. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; branş değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin Branşlarına Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 16).

Tablo 16. Öğretmenlerin Branşlarına Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Branş	N	Sıra Toplamı	Ki-kare	df	p.
Fen Bilgisi	20	160,00			
İngilizce	23	144,54			
Sosyal Bil.	19	122,05	3,831	5	0,574*
İlköğ. Mat.	37	130,66			
Sınıf	158	143,32			
Türkçe	22	124,41			

*p>0.05

Fen Bilgisi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin (160,00) diğer branşlardaki öğretmenlere göre daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, branş değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur (Tablo 16).

4.d. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; mezun olunan okul türü değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur (Tablo 17).

Tablo 17. Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okul Türüne Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Mezun Olunan Okul Türü	N	Sıra Toplamı	Ki-kare	df	p.
Ön lisans	14	120,29			
Eğitim F.	243	141,57	2,160	3	0,540*
Fen Ed. F.	11	116,77			
Diğer	11	153,73			

*p>0.05

Mezun olunan okul türüne “Diğer” seçeneğini işaretleyen öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri (153,73) diğer öğretmenlere kıyasla daha yüksek olmasına rağmen; öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, mezun oldukları okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tablo 17).

4.e. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; herhangi bir kişisel eğitime katılıp katılmaması değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin kişisel eğitim alıp almadıklarına göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin mann-whitney u testi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 18).

Tablo 18. Öğretmenlerin Kişisel Eğitim Alıp Almadıklarına Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Kişisel Eğitim	N	Sıra Ort.	Mann-Whitney	Wilcoxon W	Z	p.
Evet	194	148,53	6591	10246	-2,668	0,008*
Hayır	85	120,54				

*p<0,05

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, kişisel eğitim alıp almamaları değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır (p<0.05). Kişisel eğitim alan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri (148,53) ile kişisel eğitim almayan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri (120,54) arasında kişisel eğitim alanların lehine anlamlı bir fark vardır (Tablo 18).

4.f. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; görev yapılan yerleşim yeri değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yerine göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin kruskal-wallis testi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 19).

Tablo 19. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Yerine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Görev Yeri	N	Sıra Toplamı	Ki-kare	df	p.
Köy	76	124,46			
İlçe	101	136,45	6,590	2	0,037*
İl	102	155,09			

*p<0.05

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, görev yaptıkları yerleşim yeri değişkenine göre il merkezinde görev yapan öğretmenlerin lehine (155,09) anlamlı bir fark bulunmaktadır (Tablo 19). Farkın hangi iki grup arasında olduğunu anlamak için ikili gruplar arasında Mann-Whitney U testi yapılmıştır ve sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 20).

Tablo 20. Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Yerleşim Yerine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Görev Yeri	N	Sıra Ort.	Mann-Whitney	Wilcoxon W	Z	p.
Köy	76	83,45				
İlçe Merk.	101	93,18	3416	6342	-1,251	0,211*
Köy	76	79,51				
İl Merkezi	102	96,94	3117	6043	-2,233	0,026**
İlçe Merk.	101	94,27				
İl Merkezi	102	109,65	4370	9521	-1,866	0,062** *

*p>0,05 **p<0,05 ***p>0,05

İl merkezinde görev yapan öğretmenlerle köyde görev yapan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında il merkezinde görev yapan öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır. Diğer ikili ilişkiler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Tablo 20).

4.g. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; doğduğu ve büyüdüğü yer değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin doğup büyüdüğü yerleşim yerine göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin kruskal-wallis testi sonuçları aşağıda sunulmuştur (Tablo 21).

Tablo 21. Öğretmenlerin Doğup Büyüdükleri Yerleşim Yerine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Doğduğu Yer	N	Sıra Toplamı	Ki-kare	df	p.
Köy	50	130,73			
İlçe	101	159,52	9,315	2	0,009*
İl	128	128,21			

*p<0.05

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, doğup büyüdüğü yerleşim yeri değişkenine göre ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenlerin lehine (159,52) anlamlı bir fark bulunmaktadır (Tablo 21). Farkın hangi iki grup arasında olduğunu anlamak için ikili gruplar arasında Mann-Whitney U testi yapılmış ve aşağıda sunulmuştur (Tablo 22).

Tablo 22. Öğretmenlerin Doğup Büyüdükleri Yerleşim Yerine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Doğup Büyüdüğü Yer	N	Sıra Ort.	Mann-Whitney	Wilcoxon W	Z	p.
Köy	50	65,39	1994	3269	-2,099	0,036*
İlçe Merkezi	101	81,25				
Köy	50	90,84	3133	11389	-0,217	0,828**
İl Merkezi	128	88,98				
İlçe Merkezi	101	129,27	5022	13278	-2,897	0,004**
İl Merkezi	128	103,74				

*p<0,05 **p>0,05 ***p<0,05

Tablo 22'ye göre ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenlerle köyde doğup büyüyen öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır (sig.0,036 p<0,05). Yine ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenlerle il merkezinde doğup büyüyen öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında da ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır (sig.0,004 p<0,05). Ancak köyde doğup büyüyen öğretmenlerle il merkezinde doğup büyüyen öğretmenler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır (sig.0,828 p>0,05).

4.h. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri düzeyinde; sosyal medya takip düzeyi değişkeni açısından anlamlı fark var mıdır?

Öğretmenlerin sosyal medya takip düzeyine göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin bulgular aşağıda sunulmuştur (Tablo 23).

Tablo 23. Öğretmenlerin Sosyal Medya Takip Düzeyine Göre Yansıtıcı Düşünme Eğilimine İlişkin Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Sosyal Medya	N	Sıra Toplamı	Ki-kare	df	p.
Sürekli	79	151,88	2,404	2	0,301*
Ara sıra	179	135,09			
Hiç	21	137,17			

*p>0.05

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, sosyal medya takip düzeyi değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur (Tablo 23).

5.İletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında ilişki var mıdır?

Öğretmenlerin iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişki aşağıda sunulmuştur (Tablo 24).

Tablo 24. Öğretmenlerin İletişim Becerileri ile Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Arasındaki İlişki

		YANDE	İBÖ
YANDE (Yansıtıcı Düşünme Eğilimi)	Pearson Correlation	1	,576**
	Sig. (2-tailed)		,000*
	N	279	279
İBÖ (İletişim Becerileri)	Pearson Correlation	,576**	1

Sig. (2-tailed)	,000*	
N	279	279

*p<0,05

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile iletişim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Yansıtıcı düşünme eğilimi ile iletişim becerileri arasında orta düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır (Tablo 24). Buna göre öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri arttıkça iletişim becerilerinin de arttığı söylenebilir.

6. Öğretmenlerin iletişim becerileri yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yordayıcısı mıdır?

Öğretmenlerin iletişim becerilerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yordayıcısı olmasına dair elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur (Tablo 25).

Tablo 25. Öğretmenlerin İletişim Becerileri Tartışma Becerilerinin Yordayıcısı mıdır?

Yordanan Değişken	Yordayıcı Değişken	R	R ²	F	B	Beta	Sig
Yansıtıcı Düşünme Eğilimi	İletişim Becerileri	.57 6	.33	137,8 82	1,55 3	.576	.00 0

İletişim becerilerinin öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerini ne şekilde yordadığını ortaya koymak için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş ($R=.576$, $R^2 = .33$) iletişim becerilerinin yansıtıcı düşünme eğiliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür (Tablo 25). Regresyon analizinin amacının yüksek R^2 değeri elde etmek değildir, regresyon katsayılarıyla ilgili güvenilir tahminler elde etmek ve istatistiksel çıkarımlarda bulunmaktır. Regresyon denkleminde esas yordayıcı değişkenin katsayısı ($B=1,553$) anlamlılık testi de iletişim becerilerinin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir (Can, 2018).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada çeşitli değişkenler açısından öğretmenlerin iletişim becerileri ve yansıtıcı düşünme eğilimleri ve iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Öğretmenlerin, İletişim Becerileri Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımına bakıldığında ölçekte yer alan maddelere ilişkin görüşlerinin “oldukça uygun” düzeyinde olduğu ifade edilebilir. Bu bulguya göre öğretmenlerin yeterli iletişim becerilerine sahip oldukları sonucunu ulaşılmaktadır. Alanyazına bakıldığında Gürşimşek, Vural ve Demirsöz (2008), Piji-Küçük (2012) ve Saracaloğlu, Yenice ve Karasakaloğlu (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da öğretmenlerin iletişim düzeylerinin yeterli olduğu belirtilmiştir. Tunçeli (2013), çalışmasında öğretmenlerin iletişim becerileri arttıkça kendilerine olan güvenleri artacak, daha sosyal, daha girişken ve iletişime açık olmalarının söz konusu olacağını belirtmektedir. Öğretmenlerin yeterli iletişim becerilerine sahip oldukları sonucu, alanyazındaki diğer araştırmalar ile de benzerlik göstermektedir (Çiftçi ve Taşkaya, 2010; Dilekmen, Başçı ve Bektaş, 2008; Elkatmış, 2015; Pehlivan, 2005; Yılmaz ve Çimen, 2008).

Öğretmenlerin iletişim becerilerinde, sosyal medyayı takip düzeyi değişkenine göre sosyal medyayı sürekli takip eden öğretmenler lehine anlamlı fark vardır. Sosyal medyayı sürekli olarak takip eden öğretmenlerin iletişim becerilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin doğup büyüdükleri yer değişkeni açısından iletişim becerilerinde, ilçede doğup büyüyenler ile ilde doğup büyüyenler arasında ilçede büyüyenler lehine anlamlı farklılık vardır. Öğretmenlerin iletişim becerilerinde cinsiyet ve okul türü değişkenine göre anlamlı bir fark yoktur. Ocak ve Karakuş (2018)'un çalışmasında ise cinsiyet ve iletişim düzeyi değişkenlerinin birlikte ve okul türü ile iletişim düzeyi değişkenlerinin birlikte öğretmen adaylarının tartışma becerileri üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip oldukları görülürken, bölüm ve iletişim düzeyi değişkenlerinin ise birlikte öğretmen adaylarının tartışma becerilerini etkilemediği görülmüştür.

Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeğinden aldıkları puanların dağılımına bakıldığında, öğretmenlerin ölçekte yer alan maddelere ilişkin görüşlerinin “tamamen katılıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Alan yazında öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile ilgili yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan, Baysal ve Demirbaş (2012), çalışmalarında öğretmen adaylarının yüksek yansıtıcı düşünme eğilimine sahip olduğu sonucuna varmıştır. İnönü (2006), tarih öğretmenlerinin yansıtıcı öğretmen özelliklerine ne derece sahip olduklarını belirlemeyi amaçladığı çalışmada, çalışmaya katılan öğretmenlerin yansıtıcı özellikler taşıdığı bulgusuna ulaşmıştır. Meral (2009), İngilizce öğretmenlerinin genel olarak yansıtıcı düşündüklerini ortaya koymuştur.

Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde, cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine anlamlı bir fark vardır. Kişisel eğitim alıp almama değişkenine göre kişisel eğitim alanların lehine anlamlı bir fark vardır. İl merkezinde görev yapan öğretmenlerle köyde görev yapan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında il merkezinde görev yapan öğretmenler lehine anlamlı bir fark vardır. İlçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenlerle köyde doğup büyüyen öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri arasında ilçe merkezinde doğup büyüyen öğretmenler lehine anlamlı bir fark bulunmaktadır. Mesleki kıdem, branş, mezun olunan okul türü ve sosyal medya takip düzeyi değişkenine göre ise anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Bu araştırmanın sonucuyla, Doğan-Dolapçioğlu'nun (2007) araştırmasındaki “öğretmenlere uygulanan yansıtıcı düşünme ölçeğinde öğretmenler her zaman yansıtıcı düşünme davranışı göstermektedir” sonucu ve Yorulmaz'ın (2006) “öğretmenlerin ders sırasında yansıtıcı düşünmeyle ilgili becerileri fazla kullandıkları ortaya çıkmıştır” sonucu benzerlik göstermektedir.

Kozan (2007), yansıtıcı düşünme becerisinin kaynak tarama ve rapor yazma derslerindeki etkisini ortaya koymayı amaçlamıştır. Yine Epstein (2003) çalışmasında yansıtıcı düşünmenin olduğu sınıflarda öğrencilerin aktif olduğu ve süreçte öğrenci deneyimlerine yer verildiğini belirtmiştir (Tok, 2008).

Öğretmenlerin iletişim becerileri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişki ve hangisinin hangisini yordadığı analiz edilmiş ve öğretmenlerin iletişim becerisi ile yansıtıcı düşünme becerileri arasında orta düzeyde, pozitif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca iletişim becerilerinin yansıtıcı düşünme eğiliminin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Yansıtıcı düşünme ve iletişim, çağımızda öğretmen yetiştirmede son yıllarda üzerinde en çok durulan ve kazandırılması gereken özelliklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Keskinkılıç-Yumuşak, 2015). Bu nedenle günümüzde kendi özelliklerini bilen ve etkili iletişim konusunda bilgi sahibi öğretmenler yetiştirmek, oldukça önemlidir (Çuhadar, Özgür, Akgün ve Gündüz, 2014).

İletişim becerisinin geliştirilebilmesi için dinlemenin, ses tonunun, konuşma hızının önemi ile ilgili konferans veya seminer çalışmalarına yer verilebilir. Etkili iletişim teknikleri ve iletişim becerilerine yönelik hizmet içi eğitim faaliyetleri düzenlenerek öğretmenlerin iletişim becerilerini artırmaya yönelik katkı sağlanabilir. Hem iletişim becerilerinin hem de yansıtıcı düşünmenin başka değişkenlerle olan ilişkisi incelenebilir. Yapılan çalışma nicel bir çalışmadır, nitel ve karma çalışmalar ile yansıtıcı düşünme ve iletişim becerisini geliştiren öğrenme ortamlarının ne gibi özelliklere sahip olması gerektiği belirlenebilir.

Kaynakça

- Açıkgöz-Ağca, G. ve Yıldız, K. (2009). İlköğretim okulu sınıf öğretmenlerinin sınıfta iletişimi sağlama becerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (19), 1-24.
- Baysal, N. ve Demirbaş, B. (2012). Sınıf öğretmenliği adaylarının bilinçli farkındalıkları ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 12-20.
- Bolat, S. (1996). Eğitim örgütlerinde iletişim. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12, 75-80.
- Can, A. (2018). *SPSS ile bilimsel araştırma sürecinde nicel veri analizi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çiftçi, S. ve Taşkaya, S. M. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının öz yeterlik ve iletişim becerileri arasındaki ilişki. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(3), 921-928.
- Çuhadar, C., Özgür, H., Akgün, F. (2014). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ve iletişimci biçimleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 295-311.
- Demiralp, D. (2010). *İlköğretim birinci kademe programlarının öğrencilerin yansıtıcı düşüncelerini geliştirmeye etkisine yönelik öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dilekmen, M., Başçı, Z. ve Bektaş, F. (2008). Eğitim fakültesi öğrencilerinin iletişim becerileri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 223-231.
- Doğan-Dolapçioğlu, S. (2007). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Hatay: Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duban, N. ve Yelken, Y. T. (2010). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleriyle ilgili görüşleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 343-360.
- Elkatmış, M. (2015). Yazılı ve sözlü anlatım ile etkili iletişim derslerinin sınıf öğretmeni adaylarının iletişim becerilerine etkisinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 14 (4), 1341-1351.
- Elmalı, Ş. ve Kıyıcı, F. B. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı düşünmeye ilişkin düşünceleri. *Elementary Education Online*, 17(3).

- Eryılmaz, S. ve Uluyol, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında fatih projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(2), 209-229.
- Fidan, M. ve Küçükali, R. (2014). İlköğretim kurumlarında yöneticilerin iletişim becerileri ve örgütsel değerler. *Eğitim Bilimleri Araştırma Dergisi*, 4 (1), 317-334.
- Gürbüz, S. ve Şahin, F. (2016). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri felsefe-yöntem-analiz*. (3. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürşimşek, I., Vural, D. E. ve Demirsöz, E. S. (2008). Öğretmen adaylarının duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişki. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(16), 1-11.
- Hatton, N. ve Smith, D. (1995). Reflection in teacher education: Towards definition and implementation. *Teaching & Teacher Education*, 11(1) 33-49.
- İnönü, Y. (2006). *Tarih öğretmenlerinin yansıtıcı öğretmen özelliklerine sahiplik düzeyi Van örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Jay, J. K. ve Johnson, K. L. (2002). Capturing complexity: A typology of reflective practice for teacher education. *Teaching on Teacher Education*, 18, 73-85.
- Karasar, N. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (28. Basım), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keskinlılıç-Yumuşak, G. (2015). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 4 (2), 466-481.
- Kıncal, R.Y. (Ed.) (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (3. Basım), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kızılkaya, G. ve Aşkar, P. (2009). Problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisi ölçeğinin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154) 82 - 92.
- Kozan, S. (2007). Yansıtıcı düşünme becerisinin kaynak tarama ve rapor yazma derslerindeki etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Köksal, N. ve Demirel, Ö. (2008). Yansıtıcı düşünmenin öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarına katkıları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 189 - 203.
- Köktaş, G. (2003). Sınıf Yönetimi, Adana: Nobel Kitabevi.
- Meral, E. (2009). Yeni (2006) ilköğretim İngilizce programını uygulayan öğretmenlerin eleştirel ve yansıtıcı düşünceleri. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ocak, G. ve Erşen, Z. B. (2015). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri algılarının incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 1 – 19.
- Pehlivan, K. (2005). Öğretmen adaylarının iletişim becerisi algıları üzerine bir çalışma. *İlköğretim Online*, 4 (2), 17-23.
- Piji-Küçük, D. (2012). Müzik öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin iletişim ve problem çözme becerileri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi (GEFAD)*, 32(1), 33-54.

- Saracaloğlu, A. S., Yenice, N. ve Karasakaloğlu, N. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim ve problem çözme becerileri ile okuma ilgi ve alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 187-206.
- Semerci, Ç. (2007), “Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeğinin Geliştirilmesi”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 7(3), 1351-1377.
- Tan, K. S., ve Goh, N. K. (2008). Assessing students reflective responses to chemistry-related learning tasks. *USChina Education Review*, 5(11), 28-36.
- Tok, Ş. (2008). Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına, performanslarına ve yansıtımalarına etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(149), 104 - 117.
- Tuncer, U. (2008). *İnsan kaynaklarının psiko-sosyal bakımdan geliştirilmesi amacıyla hazırlanan gelişim programlarının değerlendirilmesine yönelik bir araştırma: Man Türkiye a.ş. örneği* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tunçeli, H. İ. (2013). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 3(3), 51-58.
- Yılmaz, İ. ve Çimen, Z. (2008). Beden eğitimi öğretmen adaylarının iletişim beceri düzeyleri. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10 (3): 3-14.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim I. kademesinde görev yapan sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünmeye ilişkin görüş ve uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Elazığ: Fırat üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü.